

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»

Факультет гуманітарної та економічної освіти

Кафедра педагогіки вищої школи

**РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

(назва навчальної дисципліни)

підготовки студентів

рівня вищої освіти доктор філософії
(назва рівня вищої освіти)

спеціальності 011 Науки про освіту
(шифр і назва спеціальності)

за освітньо-науковою програмою

«Освітні, педагогічні науки»

(назва програми)

мова навчання – українська

Розробники:

Топольник Я.В. – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Рецензенти:

Саяпіна С.А., доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Гаврілова Л.Г., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії і практики початкової освіти

Робоча навчальна програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри педагогіки вищої школи Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет»

Протокол № 1 від 28. 08. 2019 р.

Рекомендовано до впровадження
вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

«28» серпня 2019 р.

протокол №1

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	вибіркова	
Загальна кількість годин – 90	Рік підготовки:	
	1-й	1-й
	Семестр	
	2-й	2-й
	Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: контактних – 2 самостійної роботи студента – 4	10 год.	10 год.
	Практичні, семінарські	
	10 год.	10 год.
	Самостійна робота	
	70 год.	70 год.
Вид контролю: екзамен		

2. Мета й завдання навчальної дисципліни

2.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Розвиток системи вищої освіти в Україні» є набуття студентами таких **компетентостей**:

загальні:

ЗК 1. Здатність до формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального, культурного кругозору.

ЗК 6. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 7. Навички міжособистісної взаємодії.

спеціальні:

СК 1. Здатність до засвоєння основних концепцій та засад методології педагогіки, розуміння теоретичних і практичних проблем в галузі освітніх, педагогічних наук, історії розвитку та сучасного стану наукових знань за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

СК 3. Обізнаність з різними контекстами, у яких може відбуватися навчання.

СК 5. Розуміння структур та цілей освітніх систем.

СК 11. Здатність розуміти тенденції в освіті та вміти розпізнавати їх потенційні наслідки.

Результати навчання: знати, розуміти та бути здатним виконувати

ПРН 1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно-важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПРН 5. Розробляти просвітницькі матеріали та програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПРН 6. Доступно та аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.

ПРН 10. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПРН 12. Оцінювати здобутки та визначати й аргументувати перспективи власної діяльності.

2.2. Передумовами вивчення навчальної дисципліни є попередньо набуті студентами такі **компетентності**:

- здатність учитися протягом усього життя;
- креативність, здатність до системного мислення;
- адаптивність і комунікабельність;
- наполегливість у досягненні мети;
- турбота про якість виконуваної роботи;
- володіння навичками логічної побудови наукового тексту, усного мовлення, уміння аргументувати свою наукову, громадянську та професійну позиції;

- володіння навичками чітко формулювати та викладати думки письмово та в усній формі іноземною мовою;

- залучення та використання в професійній діяльності новітніх інформаційних технологій, здатність до прийняття самостійних рішень у нестандартних ситуаціях;

- розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства й уміння їх використовувати в професійній діяльності та всебічно аналізувати історичні процеси, події і факти з наукових позицій й їх тлумачення;

- знання специфіки й основних напрямів освітнього, наукового співробітництва та взаємовпливу світової і вітчизняної науки і освіти;

- знання в галузі інформатики й сучасних інформаційних технологій, навички використання програмних засобів і навички роботи в комп'ютерних мережах, уміння створювати бази даних і використовувати Інтернет-ресурси;

- знання специфіки й основних напрямів освітнього та наукового співробітництва і взаємовпливу у глобалізованому світі;

- здатність до письмової й усної комунікації рідною мовою;

- знання іншої мови (мов);

- навички роботи з комп'ютером;

- навички управління інформацією;

- дослідницькі навички.

2.3. Очікувані результати навчання:

- знати та застосовувати процедури та заходи забезпечення якості навчання, критерії оцінювання освітньої діяльності;

- демонструвати вміння аналізувати, добирати та використовувати педагогічні технології відповідно до предметної сфери;

- проводити самостійні наукові дослідження педагогічних явищ та екстраполювати їх результати в практику викладання;

- застосовувати ефективні форми організації освітнього процесу на різних етапах його реалізації;
- знаходити форми та засоби створення здоров'язбережувального навчального середовища;
- вибирати та реалізовувати комунікативні стратегії і тактики відповідно до контексту педагогічної взаємодії;
- аналізувати результати власної педагогічної діяльності та розробляти програму професійного саморозвитку;
- володіти сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями, методами пошуку, оброблення, використання, зберігання та захисту інформації;
- пропонувати заходи популяризації і пропагування педагогічних знань;
- розуміти місце дисципліни в системі підготовки фахівця та її взаємозв'язки з іншими галузями знань і навчальними дисциплінами.
- аналізувати вплив соціокультурних чинників на трансформаційні процеси у системі освіти та її глобалізацію.

2.4. Критерії оцінювання результатів навчання

Результати навчання студентів із вивчення навчальної дисципліни «Розвиток системи вищої освіти в Україні» визначаються у балах, які виставляються згідно з критеріями оцінювання.

Оцінювання результатів навчання здійснюється під час проведення навчальних занять (лекції, практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні) та самостійної роботи. Для здобувачів заочної форми бали розподіляються пропорційно годинам у навчальному плані, відведеним на навчальні заняття та самостійну роботу.

Оцінювання результатів навчання здобувачів у процесі *лекції* виставляється за такими критеріями:

- присутність здобувача на лекції, складання її конспекту та активна участь у процесі лекції.

Оцінювання результатів навчання здобувачів у процесі *практичного, семінарського, індивідуального заняття* виставляється за такими критеріями:

- під час опитувань – за повну та ґрунтовну відповідь на задане запитання з теми заняття;

- під час тестування – за правильні відповіді на всі запитання тесту з теми заняття;

- у процесі виконання ситуаційних вправ і завдань – за запропонований правильний алгоритм (послідовність) виконання завдання; за знання теоретичних основ проблеми, порушеної в завданні; за володіння формулами та математичними методами, необхідними для виконання завдання; за отриманий правильний результат.

Оцінювання результатів навчання здобувачів у процесі *написання поточних, проміжних контрольних робіт* виставляється за правильні відповіді на всі питання роботи.

Оцінювання результатів навчання здобувачів під час *контрольного заходу* виставляється за правильні відповіді на всі питання.

Оцінювання *рефератів та презентацій за визначеними темами* виставляється відповідно до критеріїв:

- за повноту та використання сучасних концепцій і джерел інформації (крім лекційного конспекту має бути ще не менше трьох джерел інформації);
- за оформлення роботи згідно з вимогами і наявність посилань на літературні джерела;
- за наявність змістовних висновків;
- за глибокі знання навчального матеріалу, що містяться в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах.

Унаслідок виявлення невідповідності результатів навчання окремим критеріям із тієї чи тієї форми контролю знань кількість балів, яка виставляється здобувачу, може бути знижена:

- за неповну відповідь;
- за кожен неправильну відповідь;
- за невчасне виконання завдання;
- за недостовірність поданої інформації;
- за недостатнє розкриття теми;
- за відсутність посилань на літературні джерела.

Результати поточного контролю рівня знань здобувачів очної та заочної форм навчання (кількість отриманих балів) обов'язково доводяться викладачем у наприкінці кожного заняття до відома всіх здобувачів і виставляються в «Журналі обліку поточної успішності та відвідування занять» та є підставою для одержання допуску до підсумкового контролю.

Допуск до підсумкового контролю з кожної навчальної дисципліни становить 60 балів та визначається як сумарна мінімальна кількість балів, яку необхідно набрати здобувачу для отримання позитивної оцінки «задовільно». При цьому межа незадовільного навчання становить 59 балів.

Шкала оцінювання: національна та накопичувальна 100-бальна

За 100-бальною шкалою	За національною шкалою
90 – 100 балів	відмінно
89 – 75 балів	добре
60 – 74 балів	задовільно
26 – 59 балів	незадовільно
0 – 25 балів	неприйнято

Кожна навчальна дисципліна, вивчення якої закінчується складанням заліку або іспиту, оцінюється максимальною оцінкою у 100 балів. Якщо навчальна дисципліна викладається два або більше семестрів, вивчення з яких закінчується згідно з навчальним планом заліком або іспитом, то кожна частина оцінюється у 100 балів.

Якщо здобувач набрав упродовж семестру 60-74 бали, то він може зарахувати набрані бали як оцінку семестрового контролю.

Якщо навчальна дисципліна завершується екзаменом і здобувач хоче покращити оцінку семестрового контролю, то у відведений час він складає іспит з даної дисципліни як окрему форму семестрового контролю, який оцінюється у 100 балів незалежно від тих, що були набрані упродовж семестру.

Для підсумкового контролю у формі екзамену:

Теми					Самостійна робота	Підсумковий бал (оцінка семестрового контролю)	або	Підсумковий бал (оцінка семестрового контролю)
T1	T2	T3	T4	T5				
6	6	6	6	6	44	60-74 бали		0-100 балів
30 балів								

2.5. Засоби діагностики результатів навчання: екзамен; реферати, есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень тощо.

На вивчення навчальної дисципліни відведено 90 годин / 3 кредитів.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	усього	денна форма					заочна форма					
		у тому числі					у тому числі					
		л.	пр.	лаб.	інд.	С.р.	Усього	л.	пр.	лаб.	інд.	С.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Поняття системи в педагогіці. Види педагогічних систем.	12	2				10	12	2				10
Тема 2. Зародження та розвиток освіти в Україні.	12		2			10	12		2			10
Тема 3. Сучасний стан вищої освіти в Україні.	12	2				10	12	2				10
Тема 4. Провідні тенденції розвитку вищої освіти й науки в Україні	14	2	2			10	14	2	2			10
Тема 5. Структура вищої освіти. Документи про вищу освіту.	14	2	2			10	14	2	2			10

Тема 6. Система стандартів вищої освіти.	13	1	2			10	13	1	2			10
Тема 7. Система нормативних документів сфери освіти: організація навчально-виховного процесу у ЗВО	13	1	2			10	13	1	2			10
Усього годин	90	10	10			70	90	10	10			70

4. Програма навчальної дисципліни

4.1. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття системи в педагогіці. Види педагогічних систем.	2
2	Сучасний стан вищої освіти в Україні..	2
3	Провідні тенденції розвитку вищої освіти й науки в Україні.	2
4	Структура вищої освіти. Документи про вищу освіту.	2
5	Система стандартів вищої освіти.	1
6	Система нормативних документів сфери освіти: організація навчально-виховного процесу у ЗВО	1
	Разом	10

4.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Зародження та розвиток освіти в Україні.	2
2	Розвиток вищої освіти: тенденції та перспективи	2
3	Принципи побудови системи вищої освіти в Україні.	2
4	Сучасний стан стандартизації вищої освіти в Україні	2
5	Основні нормативні документи в галузі освіти.	2
	Разом	10

4.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Педагогічна система і її основні елементи.	10
2	Освіта в Україні: історія та сучасність.	10
3	Вища освіта України: стан, проблеми, перспективи.	10
4	Новітні тенденції розвитку вищої освіти та освіти протягом життя: перспективи для України.	10

5	Державна політика в галузі вищої освіти.	10
6	Формоутворююча роль стандартів вищої освіти в організації навчального процесу.	10
7	Нормативно-правове регулювання сфери вищої освіти щодо забезпечення системи якості освіти та основні аспекти його вдосконалення та подальшого розвитку	10
	Разом	70

5. Рекомендована література Основна

1. Артемова Л.В. Історія педагогіки України: підручник для вищих пед. навч. закладів. К.: Либідь, 2006. 424 с.
2. Артемчук Г.І., Попович В.В., Січкаренко Г.Г. Вища школа України: реалії і тенденції розвитку. К.: Ленвіт, 2004. 176 с.
3. Буркова Л.В. Цільові орієнтири інновацій в освіті. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Вип. 2010. С. 9-15.
4. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: Посібник для вищих навч. закладів. Дрогобич: Коло, 2003. 528 с.
5. Вища освіта України: Методологічні та соціально-виховні проблеми модернізації: монографія / За заг. ред. В. П. Андрущенка, М. І. Михальченка, В. Г. Кременя. К.: Знання, 2001. 440 с.
6. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Педагогіка: теорія та історія: Навч. посібник для вищих навч. закладів за дісц. „Педагогіка”. К.: Вища шк., 1995. 238 с. Библиогр.: с.231-234.
7. Дослідницькі університети: світовий досвід та перспективи розвитку в Україні: монографія / А.Ф.Павленко, Л.Л.Антонюк, Н.В.Василькова, Д.О.Ільницький та ін.; за заг. ред. А.Ф.Павленка та Л.Л.Антонюк. К.: КНЕУ, 2014. 350 с.
8. Енциклопедія освіти. АПН України; головний ред. В.Г.Кремінь. К.: Хрінком Інтер, 2008. 1040 с.
9. Жияєв І.Б., Ковтунець В.В., Сьомкін М.В. Вища освіта України: стан та проблеми. К.: Науково-дослідний інститут інформатики і права Національної академії правових наук України, Інститут вищої освіти НАП наук України, 2015. 96 с.
10. Закон України «Про вищу освіту» від 7 грудня 2017 року N 2233-VIII. URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/zakoni-ukraini/65715.html>
11. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1977-12>
12. Закон України „Про освіту” (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, №38-39, ст.380). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
13. Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / уклад. О.О.Любар; ред. В.Г.Кремінь. К. : Знання, 2005. 768 с.

14. Корсак К.В. Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів: монографія. К.: МАУП-МКА, 1997. 208 с.
15. Курбатов С.В. Освітні інновації: контури майбутнього: монографія. *Феномен інновацій : освіта, суспільство, культура* /за ред. В.Г.Кременя. К.: Педагогічна думка. 2008. 472 с.
16. Левківський М.В. Історія педагогіки: навч. посібник для вищих навч. закладів. 3-тє вид., перероб. та доп. К.: Центр учбової літератури, 2008. 190с. : табл.
17. Луговий В.І. Педагогічна освіта в Україні: структура, функціонування, тенденції розвитку / За заг. ред. О.Г. Мороза. К.: МАУП, 1994. 193с.
18. Навроцький О.І. Вища школа в умовах трансформації суспільства: монографія. Харків: Основа, 2000. 240 с.
19. Ніколаєнко С.М. Освіта в інноваційному поступі суспільства. К.: Знання, 2006. 208 с. : іл.
20. Сисоєва С.О. Освіта і особистість в умовах постіндустріального світу: монографія. Хмельницький: ХГПА, 2008. 323 с.
21. Сисоєва С.О., Соколова І.В. Нариси з історії розвитку педагогічної думки: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 308 с.
22. Сірополко С.О. Історія освіти в Україні; підгот. вид. Ю.М.Вільчинський. 2-ге вид. Львів: Афіша, 2001. 664 с.
23. Сухомлинська О.В. Історико-педагогічний процес: нові підходи до загальних проблем. К.: А.П.Н., 2003. 68 с.
24. Сучасні системи вищої освіти: порівняння для України: кол. монографія/ За ред. В.Зубко. К.: НаУКМА, 1997.
25. Фініков Т. Сучасна вища освіта: світові тенденції України. К.: Таксон, 2002.

Допоміжна

1. Андрущенко В. Основні тенденції розвитку вищої освіти України на рубежі століть (Спроба прогностичного аналізу). *Вища освіта України*. 2001. № 1. С.11–17.
2. Дубасенюк О.А. Розвиток вищої освіти: тенденції та перспективи. *Людиноцентризм як основа гуманітарної політики України: освіта, політика, економіка, культура*: матер. Всеукр. конф. К.: ІОД НАПН України. 2011. С. 135-142
3. Кремень В.Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації: (факти, роздуми, перспективи). К.: Грамота, 2003. 216 с.
4. Любар О.О., Стемахович М.Г, Федоренко Д.Т. Історія української школи і педагогіки: Навч. посібник. К.: Знання, 2006. 448 с. Бібліогр. в кінці тем.
5. Мосіяшенко В.А., Курок О.І., Задорожна Л.В. Історія педагогіки України в особах: навч. посібник для вищих пед. навч. закладів. Суми: Університетська книга, 2012. 267 с.

6. Персоналії в історії національної педагогіки. 22 видатних українських педагоги: Підручник для вищих навч. закладів / А.М.Бойко [та інші]; ред. А.М.Бойко. К.: ВД «Професіонал», 2004. 576 с.
7. Прищак М.Д. Генеза поняття духовності в педагогічній думці України (друга половина ХІХ - 20-ті роки ХХ століття): монографія; Вінницький нац. техн. ун-т. Вінниця: Універсум-Вінниця, 2008. 172 с.
8. Проблеми сучасної освіти: збірник науково-методичних праць / Укл. Ю.В.Холін, Т.О.Маркова. Х.: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2013. Вип. 4. 228с.
9. Прошкін В.В. Педагогічна система як предмет наукового дослідження. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*: Науково-методичний журнал. Серія: Педагогічні науки. 2015. Вип. 4 (45). С. 7-13.
10. Савченко В. А. Розвиток персоналу: підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: КНЕУ, 2015. 505 с.
11. Степашко В. Модель науково-дослідної роботи вищого навчального закладу. *Зб. наук. пр. Уманського педагогічного університету ім.П.Тичини. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. Вип. 17 (2006). С. 17-29.
12. Сучасний стан вищої освіти в Україні: проблеми та перспективи: Збірник наук. праць. К.: Вид-во Київського ун-ту ім. Т. Шевченка, 2000. 510 с.
13. Яровенко Т.С. Тенденції та проблеми розвитку освіти в Україні. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2015. № 12. С. 167-172.

6. Інформаційні ресурси

1. Навчальний план факультету.
2. ОНП.
3. Положення про організацію навчального процесу підготовки фахівців (ДВНЗ «ДДПУ»).
4. Адреси бібліотек та читальних залів ДВНЗ «ДДПУ»: вул. Г.Батюка, 19.